

Utjecaj nezaposlenosti na siromaštvo u Hrvatskoj

Žalac, Tea

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:482352>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-15**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij
Poslovna ekonomija- smjer Trgovinsko poslovanje

**UTJECAJ NEZAPOSLENOSTI NA SIROMAŠTVO U
HRVATSKOJ**

Završni rad

Student: Tea Žalac

JMBAG studenta: 0067629638

Mentor: Izv. Prof. dr. sc. Tomislav Sekur

Zagreb, lipanj 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij
Poslovna ekonomija- smjer Trgovinsko poslovanje

**UTJECAJ NEZAPOSLENOSTI NA SIROMAŠTVO U
HRVATSKOJ**
**THE IMPACT OF UNEMPLOYMENT ON POVERTY IN
CROATIA**

Student: Tea Žalac

JMBAG studenta: 0067629638

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Tomislav Sekur

Zagreb, lipanj 2024.

Ime i prezime studenta/studentice:

Tea Žalac

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je

završni rad

(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

Tea Žalac

Sadržaj

1. UVOD	1
2. SIROMAŠTVO I VRSTE SIROMAŠTVA	2
2.1. Mjera apsolutnog siromaštva	3
2.2. Podaci i mjere siromaštva	4
2.3. Pokazatelji siromaštva	15
3. NEZAPOSLENOST I UZROCI NEZAPOSLENOSTI	17
3.1. Podaci o nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj	20
3.2. Suzbijanje nezaposlenosti	23
4. STANJE SIROMAŠTVA U GRADU DUGO SELO	25
4.1. Sustavi pomoći siromašnima u gradu Dugom Selu	28
5. ZAKLJUČAK	29
POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA	30
LITERATURA	31

1. UVOD

U ovom završnom radu tema je utjecaj nezaposlenosti na siromaštvo u Hrvatskoj. Za obradu teme koristiti će se znanstvena i stručna literatura, te internet stranice na kojima se nalaze podaci. Cilj ovog završnog rada je istražiti siromaštvo i nezaposlenost u županijama u Republici Hrvatskoj. Ljudi se svakodnevno suočavaju sa problemima, ali jedni od najvećih problema su upravo nezaposlenost i siromaštvo. Siromaštvo je postao globalan, rastući i ozbiljan problem. Drugim poglavljem pod nazivom „Siromaštvo i vrste siromaštva“ će se detaljnije opisati uzroci i pokazatelji siromaštva te prikazati podaci i mjere siromaštva. Smatra se da svaka peta osoba u Hrvatskoj živi na rubu siromaštva. Siromašne osobe se smatraju osobe koje nemaju dovoljno uvjeta za život.

Treće poglavlje ima naziv „Nezaposlenost i uzroci nezaposlenosti“ gdje će se biti prikazani podaci o nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj i na koje načine suzbijati nezaposlenost. Nezaposlenost se definira kada osoba koja je sposobna za rad ne može se zaposliti primjereno svojim sposobnostima i kvalifikacijama uz dohodak, nadnicu, plaću ili drugu vrstu zarade.

„Stanje siromaštva u gradu Dugo Selo“ naziv je četvrtog poglavlja gdje će se detaljnije opisati koje pomoći grad pruža siromašnima i kolika je nezaposlenost u gradu Dugo Selo. U posljednjem poglavlju su iznesena zaključna razmatranja završnog rada.

2. SIROMAŠTVO I VRSTE SIROMAŠTVA

U povijesti su se razlikovali društveni stavovi prema siromašnim osobama pa se prije smatralo kako društvena skupina nije kriva zbog svoje nezaposlenosti, a to su bili ljudi sa invaliditetom, dok su u to vrijeme siromašni ljudi bili svojevolumno siromašni, oni su bili alkoholičari ili beskućnici. Postoje četiri teorije siromaštva kao društvene podjele. Prva teorija je Teorija kulture siromaštva u kojoj se navodi da život ljudi koji su siromašni se bitno razlikuju od života drugih, i da svi siromašni imaju slična ponašanja i slične životne vrijednosti. Sljedeća teorija je Teorija začaranog kruga gdje se smatra da siromaštvo rađa siromaštvo, odnosno ako se dijete rodi u siromašnoj obitelji da će i ono biti siromašno. Smatra se da će siromašno dijete biti neuhranjeno, neće imati dovoljan stupanj obrazovanja ili da neće moći pomoći svojoj obitelji. Treća teorija je Teorija situacijske prisile gdje siromašne osobe napuštaju svoju obitelj ili postanu ovisnici o alkoholu zbog svoje bijede i neimaštine. Posljednja teorija je Koncept potklase koja temelji da postoje druge skupine ljudi koji se razlikuju od drugih skupina. Ovaj koncept ukazuje na probleme ponašanja među rasnim manjinama. Kada je u većim američkim gradovima, ima manja skupina ljudi (tamnoputiji liječnici) koji su napustili svoje gradove gdje su prije živjeli i doselili se u veći grad. Posljednjih nekoliko godina siromaštvo je postao veliki problem današnjice. Pojam siromaštva je stanje u kojem pojedinac ili kućanstva nemaju dovoljno materijalnih sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba. Siromaštvo se događa i može se prikazati na različite načine kao što su smanjeni dohodci koja su potrebna kako bi se osigurala održiva egzistencija poput slabijeg zdravlja, nedostupno zdravlje, glad ili neuhranjenost, veća smrtnost, diskriminacije u društvu, kojih je danas sve više, izoliranje osobe iz društva i još mnoge druge. Dohodovno siromaštvo u kojem nije moguće zadovoljiti minimalne životne potrebe i ne dohodovna koje obuhvaća neka druga životna obilježja poput obrazovanja. Siromašna osoba kojoj njen prihod nije dovoljan za zadovoljenje potreba. Nezaposlenost i slaba razina obrazovanja su veliki uzroci siromaštva. Danas siromaštvo pogađa ljude koji su stalno zaposleni, znači oni koji imaju stalne prihode, ali slabo zarađuju. U današnje vrijeme tehnološki napredak i globalizacija pojačavaju, ugroženih nekih gospodarskih grana pa ljudi ostaju bez posla. Siromašno ne znači imati samo materijalne poteškoće, već imaju i socijalnu isključenost (Sućur, 2001).

2.1. Mjera apsolutnog siromaštva

Apsolutno siromaštvo podrazumijeva postotak stanovništva koje živi ispod određenog iznosa raspoloživog dohotka. Raspoloživi dohodak predstavlja iznos koju obitelj ima nakon podmirivanja svih poreznih obveza. Taj iznos predstavlja granicu siromaštva, koja označava apsolutni minimalni životni standard. Obično se temelji na precizno utvrđenoj potrošačkoj košarici prehrambenih proizvoda, koja je dizajnirana da zadovolji minimalne prehrambene potrebe za očuvanje zdravlja. Osim prehrane, u granicu siromaštva uključeni su i drugi troškovi poput stanovanja i odjeće. Apsolutna granica siromaštva može se znatno razlikovati među zemljama, ovisno o sadržaju potrošačke košarice (Bejaković, 2005).

Relativna granica siromaštva određuje siromaštvo u odnosu na nacionalni životni standard. Ljudi se mogu smatrati siromašnima ako je njihov standard znatno niži od standarda drugih osoba u zemlji, bez obzira na apsolutne potrebe. Relativna granica siromaštva obično se određuje kao određeni postotak medijalnog ili prosječnog dohotka kućanstva (Bejaković, 2005).

Apsolutna i relativna stopa siromaštva prikazuju prosjek za cijelo stanovništvo, ali ne otkrivaju tko je u boljem ili lošijem položaju. Stoga je potrebno utvrditi stope siromaštva za pojedine skupine stanovništva (Bejaković, 2005).

2.2. Podaci i mjere siromaštva

Sljedeći podaci koji su navedeni su podaci iz ankete o dohotku stanovništva Republike Hrvatske, koja je u skladu sa EU i EUROSTAT-ovom metodologijom. SILC¹ istraživanje je istraživanje koji prati izvore podataka od dohotka, siromaštva i socijalne isključenosti. Temelji relativnog siromaštva se temelje na raspoloživom dohotku kućanstva, veličini kućanstva i distribucija dohotka unutar populacije. Ovo su osnovni pokazatelji rizika od praga siromaštva, a to su osobe koje imaju raspoloživi ekvivalentni dohodak ispod praga rizika od siromaštva. Stopa rizika od siromaštva prikazuje koliki postotak osoba ima dohodak ispod praga rizika od siromaštva. Prema podacima ankete, iz Državnog zavoda za statistiku, stopa rizika od siromaštva u 2022. godini iznosi 18%. Za jednočlano kućanstvo stopa rizika od siromaštva u 2022. godini iznosila je 39. 600 kn na godinu tj. 5. 255,82 eura. Za kućanstvo sa 2 odrasle osobe i 2 djece je iznosilo 83. 160 kn za godinu tj. 11 037, 23 eura (Državni zavod za statistiku, 2022).

Pojam socijalne isključenosti predstavlja proces kojim se određeni pojedinci ili skupine potiskuju u društvu, što im otežava ili onemogućuje sudjelovanje u društvenim aktivnostima i zajednici. Ovo potiskivanje može proizaći iz različitih čimbenika poput siromaštva, nedostatka osnovnih vještina i obrazovnih prilika, te diskriminacije. Kada pojedinci ili skupine postanu socijalno isključeni, često im se ograničava pristup radnim prilikama i mogućnostima zarade, što ih dalje udaljava od ekonomske aktivnosti i mogućnosti poboljšanja životnih uvjeta. Također, onemogućuje im se pristup obrazovanju i integracija u društvene mreže i aktivnosti. Različite skupine mogu biti posebno izložene riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, uključujući nezaposlene, osobe s invaliditetom, etničke manjine, beskućnike, starije osobe, djecu i mlade. Socijalnu isključenost obično možemo podijeliti u tri glavne kategorije. Ekonomska isključenost se odnosi na situaciju u kojoj su pojedinci ili skupine isključeni iz tržišta rada i nemaju pristup proizvodnji i potrošnji dobara zbog različitih ekonomskih čimbenika. Društvena isključenost odnosi se na nedostatak integracije pojedinaca ili skupina u društvene mreže i aktivnosti, što može proizaći iz stereotipa. Politička isključenost obuhvaća nedostatak sudjelovanja pojedinaca ili skupina u političkim procesima i odlučivanju, što može proizaći iz različitih barijera kao što su pravni ili institucionalni ograničenja, kao i nedostatak političke volje za uključivanje svih građana u proces donošenja odluka (Marošević, Barišić, Cafuk, 2023).

¹ SILC- Statistika o prihodima i životnim uvjetima (Statistics on Income and Living Conditions)

Tablica 1. prikazuje osobe koje su u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, one u teškoj deprivaciji ili one koje žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada su osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Stopa teške materijalne ili socijalne deprivacije iznosila je 4%, što znači da 4% stanovništva živi u uvjetima gdje si ne mogu priuštiti osnovne životne potrebe. 6,3% osoba u dobi od 0 do 64 godine živi u kućanstvima s niskim intenzitetom rada, što može utjecati na njihovu sposobnost da zadovolje osnovne potrebe i dovodi ih u veći rizik od siromaštva. Socijalni transferi imaju značajan utjecaj na smanjenje stope rizika od siromaštva. Kada se socijalni transferi isključe iz dohotka, postotak osoba u riziku od siromaštva raste s 18% na 22,8%. Ako se isključe i mirovine, stopa rizika od siromaštva raste na 39,8%. To pokazuje koliko su socijalni transferi važni za smanjenje siromaštva. Prosjek raspoloživog dohotka u 2022. godini iznosio je 126.399 kn, dok je prosjek ekvivalentnog dohotka bio 72.546 kn. Ova razlika pokazuje da prilagođavanje dohotka za veličinu i sastav kućanstva značajno smanjuje prosjek, što može ukazivati na nejednakosti u raspodjeli dohotka među kućanstvima.

Tablica 1. Ključni pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2022.godini

Stopa rizika od siromaštva, %	18
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti	19,9
Osobe u teškoj materijalnoj ili socijalnoj deprivaciji	4
Osobe koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada	6,3
Prag rizika od siromaštva, kune	
Jednočlano kućanstvo	39 600
Kućanstvo s dvije osobe i dvoje djece	83 160
Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera, %	
Socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	22, 8
Mirovine i socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	39, 8
Prosjek raspoloživog dohotka po kućanstvu, kune	126 399
Prosjek ekvivalentnog raspoloživog dohotka, kune	72 546

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2022a.

U tablici 2. Republika Hrvatska je podijeljena na četiri prostorne jedinice, a to su Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska. Panonska Hrvatska ima najvišu stopu rizika od siromaštva, koja iznosi 25,9%. To pokazuje da je ova regija najpogođenija siromaštvom. Jadranska Hrvatska ima stopu rizika od siromaštva od 18,2%, što je niže nego u Panonskoj Hrvatskoj. Grad Zagreb ima najnižu stopu rizika od siromaštva, koja iznosi 9,5%, što ukazuje na bolji ekonomski položaj ove regije. Sjeverna Hrvatska ima stopu rizika od siromaštva od 16%, što je između stope Jadranske Hrvatske i Grada Zagreba. Panonska Hrvatska također ima najviši postotak osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, koji iznosi 27,8%. To ukazuje na kombinaciju ekonomskih i socijalnih problema u ovoj regiji. Jadranska Hrvatska ima 20,5% osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, što je manje nego u Panonskoj Hrvatskoj. Grad Zagreb ima najniži postotak osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, koji iznosi 11,2%, što ukazuje na bolji socijalni i ekonomski status. Sjeverna Hrvatska ima 17,3% osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, što je između stope Jadranske Hrvatske i Grada Zagreba. Postoje značajne razlike u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti unutar Hrvatske. Panonska Hrvatska je najpogođenija siromaštvom i socijalnom isključenosti, dok je Grad Zagreb u najboljem položaju. To sugerira potrebu za ciljanim regionalnim politikama i programima koji bi smanjili nejednakost.

Tablica 2. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti u 2022. godini

	RH	Panonska Hrvatska	Jadranska Hrvatska	Grad Zagreb	Sjeverna Hrvatska
Stopa rizika od siromaštva (%)	18	25,9	18,2	9,5	16
Osobe u riziku od siromaštva (%)	19,9	27,8	20,5	11,2	17,3

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2022a.

U tablici 3. osobe u dobi od 65 ili više godina imale su najvišu stopu rizika od siromaštva, koja iznosi 32,4%. To ukazuje na značajan ekonomski izazov za starije populacije. U dobnoj skupini od 65 ili više godina, stopa rizika od siromaštva bila je znatno viša kod žena (36,5%) nego kod muškaraca (26,6%). Ovaj podatak prikazuje da starije žene imaju veće ekonomske poteškoće

za razliku od starijih muškaraca. Najniža stopa rizika od siromaštva zabilježena je među osobama u dobi od 25 do 54 godine, iznoseći 11,5%. To znači da su radno aktivne osobe, u prosjeku, u boljem ekonomskom položaju. U dobnoj skupini od 25 do 54 godine, stopa rizika od siromaštva bila je gotovo jednaka između muškaraca (11,5%) i žena (11,6%). Ovo ukazuje na relativnu ravnopravnost u ekonomskom riziku od siromaštva među spolovima unutar ove radno aktivne dobne skupine. Podaci pokazuju da starije osobe, posebno žene, imaju veći rizik od siromaštva, dok radno aktivna populacija ima niži rizik i minimalne spolne razlike. Što znači da treba imati posebnu pažnju prema starijim ženama u politikama smanjenja siromaštva.

Tablica 3. Stopa rizika od siromaštva prema dobnim skupinama i spolu u RH u 2022.g.

Dobne skupine	Ukupno	Muški	Ženski
Ukupno	18 %	16 %	20 %
0 – 17 godine	16 %	15,7 %	16,2 %
18 – 24 godine	12,7 %	11,8 %	13,8 %
25 – 54 godine	11,5 %	11,5 %	11,6 %
55 - 64 godine	18,3 %	16,8 %	19,6 %
65 ili više godina	32,4 %	26,6 %	36,5 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2022.

U tablici 4. najviša stopa rizika od siromaštva zabilježena je među nezaposlenim osobama, iznoseći 42,6%. To ukazuje na ozbiljan ekonomski izazov s kojim se suočavaju nezaposlene osobe. Među nezaposlenima, muškarci imaju višu stopu rizika od siromaštva 48,6% u odnosu na žene 36,1%. Ovo pokazuje da su nezaposleni muškarci izloženiji riziku od siromaštva u usporedbi s nezaposlenim ženama. Najniža stopa rizika od siromaštva zabilježena je među zaposlenim osobama, iznoseći 4,1%. To znači da zaposlenost značajno smanjuje rizik od siromaštva. Među zaposlenima, stopa rizika od siromaštva je vrlo slična za žene 4,0% i muškarce 4,2%. Ovaj podatak prikazuje relativno ravnopravnu ekonomsku sigurnost bez obzira na spol. Ovi podaci pokazuju da je nezaposlenost glavni faktor rizika od siromaštva, a da su posebno pogođeni nezaposleni muškarci. Zaposlenost pruža zaštitu od siromaštva, s vrlo malim razlikama između spolova. Zapošljavanje i tržište rada ima veliku važnost u smanjenju rizika od siromaštva te potrebu za podrškom nezaposlenih osoba.

Tablica 4. Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu i spolu u 2022.g.

Status aktivnosti	Ukupno	Muški	Ženski
Rade	4,7 %	5,1 %	4,3 %
Zaposlenici	4,1 %	4,2 %	4 %
Samozaposleni	10,3 %	11,1 %	8 %
Ne rade	31,2 %	28,7 %	33,1 %
Nezaposleni	42,6 %	48,6 %	36,1 %
Umirovljenici	29,2 %	25,6 %	32 %
Ostali neaktivni	30,7 %	22 %	34,2 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2022b.

U tablici 5. najviše stope rizika od siromaštva zabilježene su u jednočlanim kućanstvima sastavljenim od osoba u dobi od 65 ili više godina, s visokih 56,5%. Ovo prikazuje veliki ekonomski izazov za starije osobe koje žive same. Među jednočlanim kućanstvima, žene u dobi od 65 ili više godina imaju visoku stopu rizika od siromaštva od 54,4%. To znači da starije žene koje žive same imaju znatno veći rizik od siromaštva u usporedbi s drugim demografskim skupinama. Najveće stope rizika od siromaštva u kućanstvima s uzdržavanom djecom zabilježene su u kućanstvima s jednim roditeljem i uzdržavanom djecom 24,9%. Ovaj podatak prikazuje ekonomske poteškoće za samohrane roditelje. Kućanstva s dvije odrasle osobe i troje ili više djece također imaju visoku stopu rizika od siromaštva, koja iznosi 23,3%. To pokazuje

da veće obitelji imaju povećan rizik od siromaštva. Podaci pokazuju da određeni tipovi kućanstava imaju značajno veći rizik od siromaštva. Starije osobe koje žive same, posebno žene, suočavaju se s izuzetno visokim rizikom od siromaštva. Također, samohrani roditelji i velike obitelji s troje ili više djece suočavaju se s visokim rizikom od siromaštva. To znači da bi se politika trebala usmjeriti prema najugroženijim tipovima kućanstva kako bi se smanjila nejednakost i kako bi im se poboljšao životni standard.

Tablica 5. Stopa rizika od siromaštva prema tipu kućanstva u 2022.g.

Kućanstvo bez uzdržavane djece	22,1%
Jednočlano kućanstvo	47,8 %
Muškarci	35,4 %
Žene	54,4 %
Jednočlano kućanstvo, osoba mlađa od 65 godina	31,3 %
Jednočlano kućanstvo, osoba starija od 65 godina ili više godina	56,5 %
Dvije odrasle osobe	23,6 %
Dvije odrasle osobe, obje mlađe od 65 godina	15,3%
Dvije odrasle osobe, barem jedna u dobi od 65 godina ili više	28,2 %
Dvije ili više odraslih osoba	15,8 %
Tri ili više odraslih osoba	8,5 %
Kućanstva s uzdržavanom djecom	14,2 %
Jedan roditelj s jednim ili više uzdržavane djece	24,9 %
Dvije odrasle osobe s jednim djetetom	11,5%
Dvije odrasle osobe s dvoje djece	10,8 %
Dvije odrasle osobe s troje ili više djece	23,3 %
Dvije ili više odraslih osoba s uzdržavanom djecom	13,7 %
Tri ili više odraslih osoba s uzdržavanom djecom	12,2 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2022.

Tablica 6. prikazuje da kućanstva s vrlo niskim intenzitetom rada imaju najvišu stopu rizika od siromaštva. Stopa rizika iznosi 86,2% za kućanstva s uzdržavanom djecom i 76,8% za kućanstva bez uzdržavane djece. To jasno pokazuje da vrlo nizak intenzitet rada u kućanstvu značajno povećava rizik od siromaštva. To znači da se kućanstva s uzdržavanom djecom u situaciji vrlo niskog intenziteta rada suočavaju s većim rizikom od siromaštva u usporedbi s kućanstvima bez uzdržavane djece. To znači da kućanstva koja imaju djecu dodatno opterećuju kućanstva u kojima se malo radi ili se uopće ne radi. Kućanstva u kojima radno sposobni članovi rade vrlo malo ili uopće ne rade, izložena su izrazito visokom riziku od siromaštva, bez obzira na prisutnost djece. Intenzitet rada unutar kućanstva je ključni faktor koji utječe na rizik od siromaštva. Ako je intenzitet rada veći, manja je mogućnost stopa rizika od siromaštva. To znači da vrlo nizak intenzitet rada povećava rizik od siromaštva, posebno za kućanstva s

uzdržavanom djecom. Država bi trebala poticati zapošljavanje i pružanje pomoći kućanstvima sa niskim intenzitetom rada kako bi im se smanjio rizik od siromaštva.

Tablica 6. Stopa rizika od siromaštva prema intenzitetu rada kućanstva u 2022.g.

Kućanstva bez uzdržavane djece	
Vrlo niski intenzitet rada (0-0,2)	76,8 %
Niski intenzitet rada (0,2-0,45)	17,2 %
Srednji intenzitet rada (0,45-0,55)	7,4 %
Visoki intenzitet rada (0,55-0,85)	2,6 %
Vrlo visoki intenzitet rada (0,85-1)	1,4 %
Kućanstva s uzdržavanom djecom	
Vrlo niski intenzitet rada (0-0,2)	86,2 %
Niski intenzitet rada (0,2-0,45)	42,1 %
Srednji intenzitet rada (0,45-0,55)	26,2 %
Visoki intenzitet rada (0,55-0,85)	6,5 %
Vrlo visoki intenzitet rada (0,85-1)	2,6 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2022.

Tablica 7. prikazuje da 7,0% osoba živi u kućanstvima gdje si ne mogu priuštiti adekvatno grijanje u najhladnijim mjesecima, a 6,9% osoba si ne može priuštiti obrok s mesom, piletinom, ribom ili vegetarijanskim ekvivalentom svaki drugi dan. Ovo su ozbiljni izazovi u zadovoljenju osnovnih životnih potreba za ovaj dio populacije. 41,7% osoba ne može si priuštiti tjedan dana godišnjeg odmora izvan kuće, što ukazuje na ograničenu financijsku fleksibilnost i smanjenje kvalitete života. 44,8% osoba ne može podmiriti neočekivani financijski izdatak što znači da gotovo polovica populacije nema adekvatne financijske rezerve za hitne slučajeve. 15,7% osoba suočeno je s kašnjenjem u plaćanju stambenih kredita, najamnine, računa za režije ili potrošačkih kredita zbog financijskih poteškoća. Ovo prikazuje na probleme s održavanjem financijske stabilnosti. Stopa materijalne i socijalne deprivacije iznosi 8,4%, što predstavlja postotak osoba koje žive u kućanstvima koja si ne mogu priuštiti najmanje pet od trinaest stavki materijalne i socijalne deprivacije. To znači da je dio populacije suočen s materijalnim nedostacima. Iz ovih podataka možemo vidjeti da veliki dio stanovništva u Hrvatskoj živi u uvjetima materijalne i socijalne deprivacije, s poteškoćama u zadovoljenju osnovnih životnih

potreba, nedostatkom finansijskih sredstava za neočekivane troškove i odmor, te problemima s održavanjem finansijske stabilnosti. Država bi trebala poboljšati ekonomske uvjete i smanjiti deprivaciju među najugroženijim skupinama. Država može pomoći tako da se poveća minimalna neto plaća, pružanje besplatnih edukacija, i subvencije za stanovanje.

Tablica 7. Pokazatelji materijalne deprivacije u 2022. godini

Postotak osoba koje žive u kućanstvu koje:	
Ne mogu si priuštiti adekvatno grijanje u najhladnijim mjesecima	7 %
Ne mogu si priuštiti tjedan godišnjeg odmora izvan kuće	41,7 %
Ne mogu si svaki drugi dan priuštiti obrok koji sadržava meso, ribu, piletinu ili vegetarijanski ekvivalent	6,9 %
Ne mogu podmiriti neočekivani financijski izdatak	44,8 %
Kasne s plaćanjem obaveza (stanarine, najam, režije)	15,7 %
Mogućnost spajanja kraja s krajem	
Vrlo teško	8 %
Teško	18,6 %
S malim poteškoćama	42,7 %
Uglavnom lako	23,9 %
Lako	5,2 %
Vrlo lako	1,5 %
Stopa materijalne i socijalne deprivacije	8,4 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2022.

U tablici 8. kvartilni omjer od 4,6 pokazuje značajnu razliku između najbogatijih 20% stanovništva i najsiromašnijih 20%. Najbogatijih 20% stanovništva zarađuje 4,6 puta više od najsiromašnijih 20%, što prikazuje visoku dohodovnu nejednakost. Ginijev koeficijent od 28,5% prikazuje značajnu nejednakost u distribuciji dohotka. Iako nije ekstremno visok, vrijednost od 28,5% pokazuje da postoji značajna razlika u prihodima među stanovništvom. Relativni jaz rizika od siromaštva od 25,3% pokazuje da postoji znatna razlika između praga rizika od siromaštva i medijana ekvivalentnog dohotka osoba ispod tog praga. To znači da osobe koje su ispod praga rizika od siromaštva imaju dohotke koji su znatno niži od medijana ekvivalentnog dohotka. Stopa rizika od siromaštva varira o postavljenom pragu. 6,9% stanovništva je u riziku od siromaštva ako je prag postavljen na 40% medijana ekvivalentnog dohotka. 12,2% stanovništva je u riziku od siromaštva ako je prag postavljen na 50% medijana ekvivalentnog dohotka. 25,3% stanovništva je u riziku od siromaštva ako je prag postavljen na 70% medijana ekvivalentnog dohotka. Ovi podaci prikazuju da velik broj ljudi živi blizu praga siromaštva i da je rizik od siromaštva velik za taj dio stanovništva. Stopa rizika od siromaštva je veća za stanare (26,2%) nego za vlasnike stana (17,8%). Ovo znači to da stanari, koji najčešće imaju dodatne troškove stanovanja, imaju veći rizik od siromaštva u usporedbi s vlasnicima

stana. Dohodovna nejednakost je velik problem u Hrvatskoj te da određene skupine, poput stanara, starijih osoba, i onih koji su blizu praga siromaštva, trebaju posebnu pažnju kroz socijalne i ekonomske politike. Potrebne su politike koje će smanjiti nejednakost, povećati dohotke najsiromašnijih i osigurati im povoljnije stanovanje i stabilnije prihode.

Tablica 8. Ostali pokazatelji siromaštva u RH u 2022.g.

Nejednakost distribucije dohotka- kvintilni omjer (S80/S20)	4,6 %
Ginijev koeficijent	28,5 %
Relativni jaz rizika od siromaštva	25,3 %
Raspršenost oko praga rizika od siromaštva	
40- postotni prag	6,9 %
50- postotni prag	12,2 %
70- postotni prag	25,3 %
Stopa rizika od siromaštva prema statusu stanovanja	
Stanar	26,2 %
Vlasnik ili stanuje besplatno	17,8 %

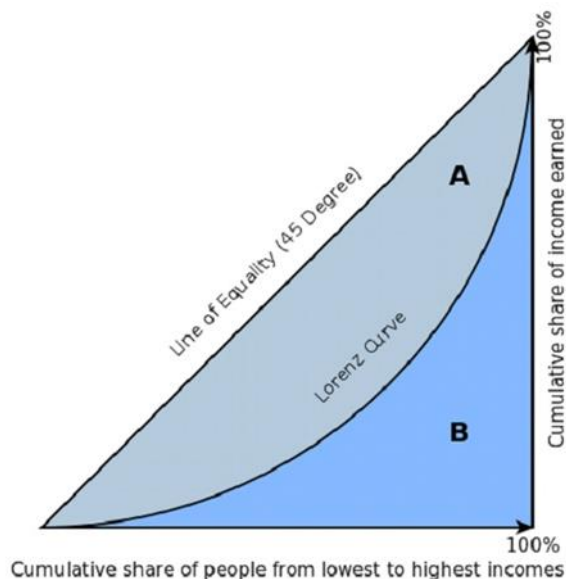
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2022.

2.3. Pokazatelji siromaštva

Iz prethodnog podnaslova možemo vidjeti koji su osnovni pokazatelji siromaštva, a to su stopa rizika od siromaštva, postotak osoba sa ekvivalentnim dohotkom ispod praga rizika od siromaštva. Stopa rizika od siromaštva je standardni pokazatelj postotka osoba koje imaju ekvivalentni raspoloživi dohodak ispod praga rizika od siromaštva. Stopa rizika od siromaštva izračunata je za osobe koje imaju 18 ili više godina. Status aktivnosti osobe je status u kojem je osoba provela najmanje sedam mjeseci u referentnom razdoblju. Prag rizika od siromaštva je 60 % medijana ekvivalentnog raspoloživog dohotka svih osoba. Ekvivalentni dohodak se računa tako da se ukupni dohodak kućanstva s ekvivalentnom veličinom kućanstva. Prema OECD²-ovoj ljestvici nositelju kućanstva se dodjeljuje koeficijent 1, svakoj drugoj starijoj osobi od 14 godina u kućanstvu koeficijent 0,5, a djeci mlađoj od 14 godina koeficijent 0,3. Kada se gleda nejednakost dohotka, ona se mjeri ginijevim koeficijentom (Slika 1). Iskazuje se od 0 do 100%, što znači da je 0 savršena jednakost, a 100% savršena nejednakost. Što je veći postotak ginijevog koeficijenta, to je veća nejednakost u raspoloživom dohotku (Državni zavod za statistiku, 2022).

² Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj

Slika 1 Ginijev koeficijent

Izvor: Perković, 2017.

Ginijev koeficijent nejednakosti dohotka u Hrvatskoj 2020. godine je bio između 0,44-0,51. 2020. godine je bio zaključak da čak 85 posto kućanstva ima dohodak niži od prosječne neto plaće, a prosječna neto plaća je bila 6985 kn tj. 927,07 eura. Hrvatska narodna banka je objavila da je nejednakost u Hrvatskoj bila 0,5. Prije je Ginijev koeficijent u Hrvatskoj iznosio 0,3. Dok je Ginijev koeficijent bio 0,3 Hrvatska je spadala u zemlje s umjerenom nejednakošću, dok sad s 0,5 spada u zemlje s vrlo visokom nejednakošću. Zemlje koje imaju puno niži Ginijev koeficijent su: 0,23 Slovenija, 0,24 Češka, 0,25 Belgija, 0,26 Finska, 0,27 u Švedskoj, Austriji, Poljskoj i Nizozemskoj. Hrvatska bi kako ima veliku nejednakost spadala u zemlje sa najvišim koeficijentom na svijetu uz Panamu, Kolumbiju i Čile (Ivanković, 2020).

3. NEZAPOSLENOST I UZROCI NEZAPOSLENOSTI

Nezaposlenost je stanje u kojem dio radno sposobnih članova društva nije u mogućnosti pronaći zaposlenje koje odgovara njihovim vještinama i kvalifikacijama, uz odgovarajuću plaću. Također, nezaposleni su i oni koji su djelomično zaposleni, ali njihova radna snaga nije potpuno iskorištena, rade na skraćeno radno vrijeme i nemaju primanja dovoljna za osnovno uzdržavanje. Postoje dva oblika nezaposlenosti: otvorena i prikrivena. Otvorena nezaposlenost može se podijeliti na četiri glavna tipa. Prvi je frikcijska nezaposlenost, koja se javlja kod radnika koji mijenjaju posao ili ga gube zbog nestašice materijala ili sličnih razloga. Ovaj oblik također proizlazi iz nesklada između ponude i potražnje rada. Drugi tip je sezonska nezaposlenost, koja je posljedica nemogućnosti obavljanja određenih poslova tijekom određenih godišnjih doba ili zbog vremenskih nepogoda. Treći tip je tehnološka nezaposlenost, koja nastaje zbog tehnoloških unapređenja ili promjena u proizvodnji, što smanjuje potrebu za određenim brojem zaposlenih. Četvrti tip je ciklička nezaposlenost, uzrokovana poslovnim ciklusima i sličnim privremenim poremećajima koji smanjuju potražnju za radnicima, dok ponuda rada ostaje nepromijenjena. Otvorena nezaposlenost naglo raste tijekom kriza, recesija, velikih tehnoloških promjena, prirodnih nepogoda, ratnih razaranja i sličnih situacija. Prikrivena nezaposlenost javlja se kada radna snaga nije u potpunosti iskorištena, što predstavlja oblik nezaposlenosti unutar postojećeg zaposlenja. Radna snaga ili aktivno stanovništvo obuhvaća zaposlene osobe (koje se bave nekim aktivnim zanimanjem ili rade u poljoprivredi) i nezaposlene osobe (prijavljene u zavodima za zapošljavanje, osobe koje su na odsluženju vojnog roka ili na izdržavanju kazne, a prije su bile ekonomski aktivne), razvrstane prema ekonomskoj aktivnosti (Bejaković, 2003).

U Hrvatskoj postoje dva glavna izvora statističkih podataka o zaposlenosti i nezaposlenosti. Prvi izvor su podaci o registriranoj nezaposlenosti koje prikupljaju i obrađuju zavodi za zapošljavanje. Drugi izvor su podaci iz Ankete o radnoj snazi (ARS), koju provode zavodi za statistiku. Metodologija ARS-a je usklađena s pravilima i smjernicama Europskog ureda za statistiku (EUROSTAT), što omogućava metodološku usporedivost s istraživanjima u zemljama Europske unije (Bejaković, 2003).

Većina zemalja koristi kombinaciju pasivnih i aktivnih mjera kako bi smanjila nezaposlenost i poboljšala položaj nezaposlenih osoba. Prva aktivna mjera zapošljavanja u Republici Hrvatskoj je potpora za zapošljavanje gdje država želi potaknuti da poslodavci zaposle nezaposlene osobe. Druga potpora je potpora za usavršavanje gdje poslodavci imaju cilj da ljudi steknu znanje o

tehnologiji i budu u koraku s vremenom. Iduća potpora je potpora za samozapošljavanje gdje država daje poticaje ljudima da za otvaranje njihove vlastite tvrtke. Iduća mjera je obrazovanje i osposobljavanje u kojem država ulaže u obrazovanje nezaposlenih i zaposlenih osoba kako bi njihova znanja i vještine bili u razini s onim što poslodavci traže na tržištu rada. Peta mjera je javni rad gdje rade društveno korisne poslovne kako bi nezaposlene osobe vratile u zaposlene osobe. Sljedeća potpora je potpora za očuvanje radnih mjesta. Ova potpora se dodjeli radnicima koji imaju financijski ili drugi problem i onda im se čuva radno mjesto što je bilo jako izraženo u COVID-19 pandemiji. Posljednja aktivna mjera je stalni sezonac gdje je podrška za zaposlene koje rade jedan dio sezone koji je najčešće ljeto, ali drugi dio godine nemaju stalni posao i prihod (Ekonomska baza, 2023).

Pasivne mjere u Republici Hrvatskoj su više okrenute prema novčanoj pomoći, nego edukaciji. Prva pasivna mjera je novčana naknada u kojem država zbrinjava nezaposlene osobe. Druga pasivna mjera je mirovinsko osiguranje gdje pravo na mirovinsko osiguranje imaju osobe koje imaju pravo na novčanu naknadu, imaju ispunjene uvjete za broj godina za mirovinu i nedostaje im najviše 5 godina do starosne mirovine. Treća pasivna mjera je novčana pomoć i naknada troškova tijekom obrazovanja i osposobljavanja te stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa. Sljedeća pasivna mjera je jednokratna novčana pomoć za naknadu putnih i selidbenih troškova. Peta pasivna mjera je novčana pomoć osobe uključene u stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa. Posljednja pasivna mjera je novčana pomoć osiguranika produženog mirovinskog osiguranja na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove (Ekonomska baza, 2023).

U Hrvatskoj postoje i dodatni oblici pomoći za nezaposlene, uključujući novčanu pomoć i pokriće troškova tijekom obrazovanja. Tijekom obrazovanja, nezaposlena osoba ima pravo na naknadu troškova prijevoza javnim prijevozom, troškova za obvezne udžbenike, prehranu, te troškove za propisanu zaštitnu odjeću, obuću i druga potrebna pomagala. Ako zavod za zapošljavanje ne može osigurati posao u mjestu prebivališta, a osoba sama ili uz pomoć zavoda pronade posao u drugom mjestu, zavod je obavezan isplatiti jednokratnu novčanu pomoć i pokriti selidbene troškove za nju, njenog bračnog druga i djecu, od mjesta prebivališta do mjesta zaposlenja (Bejaković, 2003).

Posljedice nezaposlenosti mogu biti ekonomske, psihološke i socijalne.

Ekonomске posljedice nezaposlenosti su značajne, jer zaposlenost i nezaposlenost predstavljaju ključne pokazatelje gospodarskog uspjeha, te utječu na cjelokupno gospodarstvo zemlje.

Posljedice nezaposlenosti uključuju smanjenje državnih prihoda, probleme u mirovinskom sustavu, pad bruto domaćeg proizvoda (BDP), te smanjenje potrošnje i općeg blagostanja pojedinaca. Visoka stopa nezaposlenosti dovodi do gubitka proizvodnje i gubitka kvalificiranih radnika, jer nezaposlenost često prisiljava ljude da migriraju u inozemstvo u potrazi za boljim radnim prilikama. Povećana nezaposlenost također rezultira smanjenim državnim prihodima, što uzrokuje pad BDP-a budući da ljudi bez primanja troše manje. Istovremeno, država mora povećati izdatke za financiranje socijalnih programa. Smanjeni prihodi i povećani troškovi dovode do nižih isplata mirovina zbog manjka doprinosa, što rezultira produženjem radnog vijeka i dodatnim padom potrošnje (Paliska-Smoković, 2019).

Prva istraživanja o psihološkim posljedicama nezaposlenosti provedena su 1930-ih godina i potvrdila su povezanost između zaposlenja i zdravlja pojedinca. Daljnje studije koje su istraživale vezu između nezaposlenosti i mentalnog stanja pojedinca donijele su iznenađujuće rezultate. Nezaposleni ispitanici su pokazali veće razine anksioznosti, depresije, nezadovoljstva životom, napetosti, sniženog samopoštovanja, osjećaja beznada i drugih negativnih emocionalnih stanja u usporedbi sa zaposlenima. To ukazuje na to da nezaposlene osobe doživljavaju veći stres i pritisak nego zaposlene osobe. Dodatna istraživanja su pokazala da zaposleni ljudi imaju bolje zdravstveno stanje u usporedbi s nezaposlenima i više energije. Međutim, rezultati istraživanja o utjecaju nezaposlenosti na samopoštovanje nisu bili jednoznačni (Paliska-Smoković, 2019).

Zadnja posljedica je socijalna posljedica nezaposlenosti. Problem nezaposlenosti ima značajan društveni utjecaj. Nezaposlenost utječe na pojedinca, njegovu okolinu, kao i na društvo u cjelini. Takve osobe se mogu osjećati beskorisno, depresivno i izostavljeno. Njihovo ponašanje može dovesti do problema i sukoba u obitelji (Paliska-Smoković, 2019).

3.1. Podaci o nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj

U tablici 9. je prikazana nezaposlenost po županijama od 2020. do 2023. godine, prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Prikazane su registrirane nezaposlenosti po županijama. Možemo primijetiti da se svake godine smanjuje nezaposlenost. Velika nezaposlenost je bila 2020. godine kada se pojavio COVID-a 19, zbog kojih je puno ljudi izgubilo radna mjesta. Najveća nezaposlenost je u Splitsko-dalmatinskoj županiji, Gradu Zagrebu, Osječko-baranjskoj županiji što je povezano s njihovim velikim brojem stanovnika. Veće županije imaju veću radnu snagu, pa samim tim i veći broj nezaposlenih osoba. Najveće su nezaposlenosti u ovim županijama jer imaju najveći broj stanovništva, dok najmanju nezaposlenost imaju Krapinsko-zagorska, Koprivničko-križevačka i Ličko-senjska županija što je u skladu s njihovim manjim brojem stanovnika i manjom radnom snagom. Postoje regionalne razlike u stopi nezaposlenosti, što može odražavati razlike u gospodarskoj razvijenosti, dostupnosti radnih mjesta i strukturi gospodarstva između različitih županija. Možemo zaključiti da je nezaposlenost u Hrvatskoj bila značajno pogođena pandemijom COVID-19, ali pokazuje pozitivan trend oporavka. Također, postoji jasna veza između broja stanovnika županija i stope nezaposlenosti, s većim županijama koje imaju veću apsolutnu nezaposlenost, dok manje županije bilježe niže stope nezaposlenosti.

Tablica 9. Registrirana nezaposlenost po županijama u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2020. do 2023. godine

Prostorna jedinica - Županija	2020.	2021.	2022.	2023.
Zagrebačka	6.629	6.267	5.094	4.865
Krapinsko- zagorska	2.670	2.387	1.993	1.873
Sisačko- moslavačka	9.251	7.485	6.782	6.180
Karlovačka	3.717	3.013	2.517	2.297
Varaždinska	2.950	2.462	2.166	2.146
Koprivničko- križevačka	2.239	2.002	1.820	1.780
Bjelovarsko- bilogorska	4.568	3.742	3.433	3.191
Primorsko- goranska	8.617	8.146	6.650	6.332
Ličko- senjska	1.982	1.672	1.448	1.277
Virovitičko- podravska	4.706	4.143	3.862	3.847
Požeško- slavonska	2.872	2.431	2.347	2.174
Brodsko- posavska	5.732	6.563	5.923	5.371
Zadarska	4.954	4.017	3.424	3.433
Osječko- baranjska	17.369	16.043	14.597	13.655
Šibensko- kninska	4.902	4.343	3.900	3.614
Vukovarsko- srijemska	7.606	6.651	6.033	5.311
Splitsko- dalmatinska	25.692	25.136	21.166	19.572
Istarska	5.676	4.412	3.016	2.997
Dubrovačko- neretvanska	6.355	5.353	4.530	4.587
Međimurska	2.435	2.151	1.973	2.076
Grad Zagreb	18.902	17.767	13.454	12.447
Ukupno	150.824	136.816	116.127	109.025

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2023a.

Najveći broj nezaposlenih koji su registrirani na HZZ je 129. tisuća od 1 do 3 mjeseca 2022. godine, od čega je 73. tisuća žena, a 56. tisuća muškaraca. Nezaposlenih prema anketnim podacima ima najviše od 4 do 6 mjeseca, čak 134 tisuće. Od toga registriranih na HZZ najviše ima od 1 do 3 mjeseca 2022., njih 96 tisuća, dok njih neregistriranih ima 40 tisuća od 4 do 6 mjeseca. Može se primijetiti da je veći broj prijavljenih nezaposlenih žena. To može biti jer je većina žena nesigurno i ne vjeruju da mogu dobiti neki određeni posao koje bi htjele. Muškarci će se prije pokušati prijaviti na neki posao i dobiti novo radno mjesto (Državni zavod za statistiku, 2023).

Kod radno sposobnog stanovništva prema spolu je veća zaposlenost muškaraca. Najveći je broj radno sposobnog stanovništva od 15 + godina, a najveća stopa aktivnosti (15-64) je bila u zadnjem tromjesečju 2022. godine. Kada se gleda po spolu, žene imaju najveći broj radno sposobnog stanovništva od 15 + godina, a najveća stopa aktivnosti u dobi (15-64) je od 4 do 6 mj. 2022. godine. Veće su stope nezaposlenosti kod žena. Može se zaključiti da je veća nezaposlenost kod žena nego kod muškaraca u Republici Hrvatskoj, što znači da je veća stopa zaposlenosti i aktivnosti kod muškaraca (Državni zavod za statistiku, 2023).

Podaci za 2024. godinu prikazuju da je u Republici Hrvatskoj u broj zaposlenih iznosio 1 636 325, od čega je žena 760 231. U prosincu 2023. godine je ukupan broj zaposlenih je pao za 1,1%, a žena 1,9%. Ukupan broj zaposlenih u siječnju je viši za 3,1% u odnosu na prošlu godinu, a zaposlenih žena je 2,6%. Broj pravnih zaposlenih osoba u 2024. godini u Republici Hrvatskoj je 1 419 668, od čega je pravno zaposlenih žena 670 635. Za razliku u prosincu 2023. broj pravno zaposlenih pao za 1,1%, a broj zaposlenih žena za 2,0%. Broj zaposlenih pravnih osoba je ove 2024. godine u prvom mjesecu je 3,0% viši, a pravnih zaposlenih žena je 2,4%. broj nezaposlenih iz prosinca 2023. godine u siječnju 2024 godine je porastao za 4,1%, a broj nezaposlenih žena za 3,2%. 6,8% je stopa registrirane nezaposlenosti u siječnju 2024 godine (Državni zavod za statistiku, 2024).

3.2. Suzbijanje nezaposlenosti

Prije nego što se kaže više o suzbijanju nezaposlenosti spomenuti ćemo koje su njihove posljedice. Nezaposlenost ima brojne posljedice koje se mogu podijeliti na ekonomske, socijalne i političke. Socijalne posljedice nezaposlenosti su posebno izražene. Dugotrajna nezaposlenost može rezultirati visokom cijenom socijalnih problema, kao što su porast siromaštva i kriminala. Socijalna izolacija i gubitak socijalnih veza dodatno doprinose težini situacije. Ekonomske posljedice uključuju gubitak prihoda i osiromašenje pojedinaca, smanjenje kupovne moći te negativne učinke na mikroekonomiju. Nezaposleni se često suočavaju s poteškoćama u podmirenju svojih financijskih obaveza te se manje troše na luksuzna dobra, što dodatno usporava gospodarsku aktivnost. Visoka stopa nezaposlenosti također negativno utječe na nacionalnu ekonomiju, jer smanjuje porezne prihode države i povećava državni dug. Mentalno zdravlje pojedinaca ozbiljno je ugroženo uslijed nezaposlenosti, što može dovesti do povećanog rizika od agresije, ovisnosti o alkoholu ili drogama te drugih problema. Strahovi za budućnost mogu utjecati na odluke o osnivanju obitelji ili natalitet, što dodatno pridonosi demografskim izazovima. Političke posljedice nezaposlenosti uključuju manji broj poreznih obveznika, smanjenje državnih prihoda te povećanje izdataka za socijalne naknade. Ovakav deficit mora biti podmiren, što može rezultirati povećanjem poreza i daljnjim smanjenjem kupovne moći građana. Odlazak visokoobrazovanih pojedinaca smanjuje kapacitete države za razvoj i rast te može dovesti do dugoročnih problema u perspektivi zemlje. Osim toga, iseljavanje mlade radne snage dodatno pogoršava demografsku sliku države, koja već pati od niskog nataliteta i starenja stanovništva (Bolta, 2020).

U nezaposlenosti postoje dvije vrste mjera, a to su aktivne i pasivne mjere suzbijanja nezaposlenosti. Aktivne mjere suzbijanja potiču potražnju za radom, a to može biti ako se otvaraju nova radna mjesta, prekvalifikacije i stručno osposobljeni radnici. Aktivne mjere se dijele na direktne i indirektne. Indirektne mjere služe da se potiče proizvodnja, te se na taj način otvaraju nova radna mjesta. Jedna od tih mjera je privatizacija imovine, odnosno kada se imovina prodaje pravnim ili privatnim osobama. Smatra se da kada se imovina proda, da poduzetnici žele proširiti proizvodnju i dugoročni razvoj poduzeća, zbog čega bi trebala nova radna mjesta. Može se dogoditi da su zaposlili previše ljudi pa ih moraju otpustiti zbog stabilizacije poduzeća i financijskog oporavka. Kada se poduzeće prilagodi tržišnim uvjetima onda dolazi do potrebe za radnicima i proizvodnjom. Proces privatizacije mora biti proveden kroz kontrolu države. Indirektne mjere su fondovi za kreditiranje malih i srednjih poduzeća, smanjenje poreza poslodavcima i sl (Kucan, 2002).

Kod direktivnih aktivnih mjera zapošljavanja misli se na one koje podižu kupovnu moć građana. Treba porasti potražnja za uslugama i proizvodima, jer inače povećana proizvodnja neće imati smisla. U direktne aktivne mjere se ubrajaju: otvaranje novih radnih mjesta kroz javne radove, prekvalifikacija, pomoć kod samozapošljavanja i sufinanciranje zapošljavanja, skraćivanje radnog vremena i sl. Javni radovi su mjera za koju se smatra da je prikladnije da rade starije osobe, radi se kratkoročno i to su većinom neki sezonski poslovi. Prekvalifikacija može biti skupa, ali i jako korisna mjera. Tako bi se smanjio problem strukturalne nezaposlenosti. U Njemačkoj kada je niskokvalificirani radnik u industriji, ohrabruje na visokokvalificirano obrazovanje koje im je subvencionirano i omogućuje im napredovanje na poslu. Kod sufinanciranja zapošljavanja se financira onima kojima je to zaista potrebno. U Nizozemskoj je istraživanje pokazalo da 50-70% osoba kojima je rad subvencioniran su same našle posao (Kucan, 2002).

Skraćivanje radnog vremena može biti kako bi se zaposlili novi radnici. Ako se dogodi da se radniku skрати radno vrijeme, radnik gubi dio plaće, a poslodavac ima veće troškove. Smanjuju se troškovi države. Takva mjera može biti prihvatljiva uz manje poreze na dohodak poduzeća i onih zaposlenika koji su blizu mirovine. Zatim imamo pasivne mjere suzbijanja nezaposlenosti. Kod pasivnih mjera suzbijanja nezaposlenosti služe kako bi se smanjila ponuda radne snage. Jedna od tih mjera je gornja dobna granica zaposlenosti. Po zakonu u Republici Hrvatskoj, svi radnici koji su stariji od 65 godine moraju otići u mirovinu kako bi oslobodili mjesta za nove radnike. Postoje i stipendije za nastavak školovanje kako bi se smanjio pritisak nad mladima na tržištu rada. Cilj hrvatske vlade je da zaposle sve mlade osobe visoke stručne spreme do 27 godina, gdje se potiče da se vrate u mjesto prebivališta, da im se destimulira njihov odlazak u inozemstvo, stjecanje znanja i samostalnost za ono što su se školovali, prepoznati mlade osobe sa poduzetničkim potencijalima sa ciljem samozapošljavanja. Osobe koje su nezaposlene, država potiče da se osobe prijave u službi za zapošljavanje. Za zapošljavanje stranaca broj radnih dozvola će se smanjivati, a potreba poslodavaca za radnom snagom podmiriti će se prekvalifikacijom osoba prijavljenih u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (Kucan, 2002).

4. STANJE SIROMAŠTVA U GRADU DUGO SELO

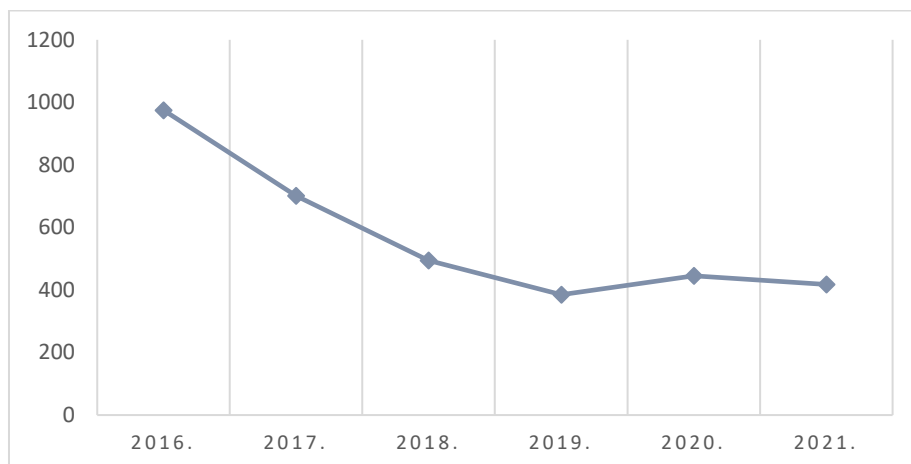
Dugo Selo je grad u središnjoj Hrvatskoj koji je smješten u Zagrebačkoj županiji. U gradu Dugom Selu prema popisu stanovništva iz 2021. godine ima 17.861 stanovnika. U zadnjih deset godina broj stanovništva u gradu Dugo Selo je naraslo za 395 stanovnika, i to donosi porast stanovništva od 2,26 %. Dugo Selo je po veličini četvrto naselje u Zagrebačkoj županiji. U središtu grada Dugog Sela živi 11.152 stanovnika, zatim imamo 10 naselja: Koznišćak 1.345, Velika Ostrna 1.170, Kopčevac 1.115, Lukarišće 1.017, Puhovo 682, Prozorje 436, Andrilovac 282, Leprovica 251, Mala Ostrna 239 i Donje Dvorišće 172 (Zimonja, 2022).

Grad Dugo Selo se nalazi među najrazvijenijim skupinama lokalne samouprave. Grad je prema indeksu ušao u prvu četvrtinu iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave. Prosječan dohodak po stanovniku, prosječni izvorni prihoda po stanovniku, prosječna stopa nezaposlenosti, opće kretanje stanovništva, stupanj obrazovanja stanovništva i indeks starenja su pokazatelji razvijenosti (Zimonja, 2024).

Prema podacima iz 2016. grad Dugo Selo ima 17 201 stanovnika. Stopa rizika od siromaštva je 10.60 što je naspram drugih gradova puno manja. Jaz siromaštva je 2.00 što je mali jaz između bogatih i siromašnih. Udio siromašnih je 0.20 (Svjetska banka, 2016).

Glavni pokazatelji radnog okruženja i tržišta rada je broj zaposlenih i nezaposlenih. Iz grafikona 1. može se zaključiti da je situacija na dugoselskom tržištu rada bila povoljnija u 2020. godini u usporedbi s 2000. i 2016. godinom. Grad Dugo Selo bilježi rast zaposlenosti, dok stopa nezaposlenosti kontinuirano opada. Međutim, pandemija COVID-19 je uzrokovala blagi porast nezaposlenosti u 2020. godini. Između 2016. i 2020. godine, broj nezaposlenih smanjio se za 557 osoba, što predstavlja smanjenje od 57%. Ovaj podatak jasno pokazuje povoljno stanje tržišta rada u gradu Dugo Selo. Podaci prikazuju da je Dugo Selo ostvarilo značajan napredak u smanjenju nezaposlenosti i povećanju zaposlenosti. Iako je pandemija COVID-19 privremeno utjecala na porast nezaposlenosti, dugoročno je smanjenje nezaposlenosti što je pozitivno. To znači da tržište rada u Dugom Selu ima dobre temelje za daljnji razvoj.

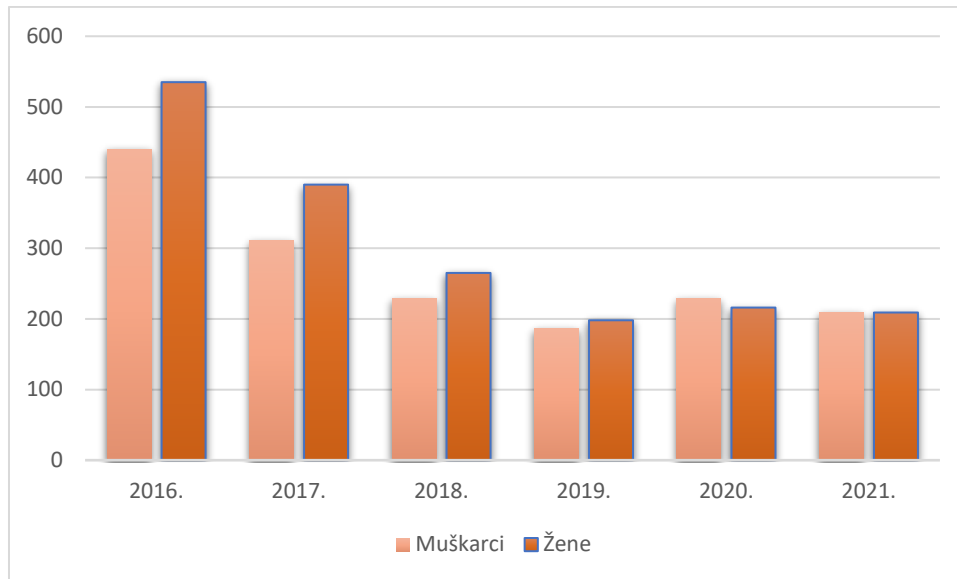
Grafikon 1 Kretanje broja nezaposlenih osoba u Dugom Selu

Izvor: Grad Dugo Selo, Provedbeni program grada Dugog Sela za razdoblje 2021-2025.

Što se tiče spolne strukture nezaposlenih osoba, primjećuje se da je broj nezaposlenih žena bio veći u usporedbi s nezaposlenim muškarcima. Na primjer, 2019. godine broj nezaposlenih muškaraca iznosio je 187, dok je broj nezaposlenih žena bio 198. Međutim, tijekom godina dolazi do postupnog izjednačavanja spolne strukture nezaposlenih osoba. U 2021. godini zabilježeno je potpuno izjednačenje broja nezaposlenih žena i muškaraca, svaki spol brojeći po 209 nezaposlenih (Grafikon 2.). Ovi podaci pokazuju trend ravnomjernijeg rasporeda nezaposlenosti među spolovima u Dugom Selu. Dok su žene prethodno bile brojnije među nezaposlenima, posljednjih godina dolazi do izjednačenja, što ukazuje na smanjenje spolnih diskriminacija na tržištu rada u području grada Dugog Sela.

Grafikon 2 Spolna struktura nezaposlenih osoba na području Dugog Sela

Izvor: Grad Dugo Selo, Provedbeni program grada Dugog Sela za razdoblje 2021-2025.

Najveći broj nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj u studenome 2020. imali su Splitsko-dalmatinska županija (17,6 %), Grad Zagreb (12,9 %) i Osječko-baranjska županija (11,1%), dok je najmanje nezaposlenih bilo u Ličko-senjskoj županiji (1,3%). U usporedbi s istim mjesecom prošle godine nezaposlenost je porasla u svim županijama. Najveći porast zabilježen je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (45,0%), Istarskoj (38,1%) i Primorsko-goranskoj županiji (36,6%), a najmanji u Osječko-baranjskoj (9,1 %) i Sisačko-moslavačkoj županiji (5,3 %). Osječko-baranjska županija je 2020. godine objavila javni poziv za pomoć obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima kako bi pomogla u ublažavanju posljedica epidemije COVID-19. U studenome 2020. godine, u odnosu na listopad, nezaposlenost se smanjila u Međimurskoj, Vukovarsko-srijemskoj, Virovitičko-podravskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Varaždinskoj, Sisačko-moslavačkoj i Zagrebačkoj županiji, pri čemu je najveći pad zabilježen u Virovitičko-podravskoj županiji. Tijekom studenoga 2020. godine iz evidencije nezaposlenih izašla je 14.251 osoba, što je za 6,9 % manje nego u studenome prošle godine. Zaposleno je 11.065 osoba. Sve županije su imale rast zapošljavanja u odnosu na prošlogodišnji studeni, a najveći rast zabilježen je u Dubrovačko-neretvanskoj, Istarskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Brodsko-posavskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji (Župan,2020).

4.1. Sustavi pomoći siromašnima u gradu Dugom Selu

Gradonačelnik Grada Dugog Sela, Nenad Panian, donio je odluke o sufinanciranju udžbenika i radnih bilježnica za učenike srednjih i osnovnih škola u školskoj godini 2023./2024. Za učenike srednjih škola s prebivalištem u Gradu Dugom Selu, postignuti su sporazumi s određenim srednjim školama, dok je za one koji ne pohađaju ove škole dostupan obrazac zahtjeva za financiranje. Rok za predaju zahtjeva je 20.9.2023. U proračunu Grada osigurano je 46.453 eura za udžbenike i radne bilježnice srednjoškolaca. Prošle godine je utrošeno određeno financijsko sredstvo za istu svrhu. Što se tiče osnovnoškolaca s prebivalištem na području Grada Dugog Sela, Grad će i ove godine osigurati sredstva za nabavu radnih bilježnica i drugih obrazovnih materijala. Za tu svrhu u proračunu je osigurano 103.524 eura. Ovim mjerama Grad Dugo Selo nastavlja s ciljem olakšavanja financijskog tereta roditeljima i skrbnicima učenika. Također postoje stipendije za učenike i studente i osigurani javni prijevoz studenata i učenika (Grad Dugo Selo, 2023).

5. ZAKLJUČAK

Siromaštvo u Hrvatskoj predstavlja ozbiljan problem koji zahtijeva sustavna rješenja i duboku analizu. Iako su postignuti određeni napreci u smanjenju siromaštva u proteklim godinama, brojke još uvijek pokazuju značajan udio stanovništva koje živi ispod granice siromaštva. Razlozi za to su mnogobrojni i uključuju visoku nezaposlenost, nisku razinu plaća, socijalnu isključenost određenih skupina stanovništva. Da bi se suzbilo siromaštvo u Hrvatskoj, potrebno je usmjeriti pažnju na stvaranje novih radnih mjesta, povećanje razine plaća koja bi osigurala adekvatna primanja za život, bolje obrazovanje i osposobljavanje za rad. Također je važno osigurati pristup osnovnim potrebama poput hrane, zdravstvene skrbi, obrazovanja i stanovanja za sve građane. Važno je naglasiti da siromaštvo nije samo pitanje nedostatka materijalnih resursa, već rezultat društvenih i ekonomskih faktora. Važno je rješavati korijene siromaštva, uključujući nejednakost i diskriminaciju. Siromaštvo u Hrvatskoj zahtijeva sveobuhvatan pristup i suradnju svih društvenih aktera, uključujući vladu, poslodavce kako bi se stvorilo društvo u kojem svaki pojedinac ima priliku ostvariti svoje potencijale i dostojanstveno živjeti. Kako bi se smanjila nezaposlenost država treba subvencionirati poduzeća i na taj način će potaknuti otvaranje novih radnih mjesta. Poduzeća trebaju slati radnike na edukacije i usavršavanja kako bi bili spremni za promjene na tržištu rada. Radnici trebaju biti digitalno pismeni kako bi poduzeće postalo konkurentnije i kako bi imali mogućnost otvaranja novih radnih mjesta. Povećanje minimalne plaće može pomoći u smanjenju siromaštva i povećanju životnog standarda. Smatram da nezaposlene osobe trebaju imati zdrave radne navike i imati ravnotežu između privatnog i poslovnog života. Ove promjene mogu dovesti do toga da se dugoročno smanji nezaposlenost u Hrvatskoj.

POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA

Slika 1 Ginijev koeficijent.....	16
Grafikon 1 Kretanje broja nezaposlenih osoba u Dugom Selu	26
Grafikon 2 Spolna struktura nezaposlenih osoba na području Dugog Sela	27
Tablica 1. Ključni pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2022.godini.....	5
Tablica 2. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti u 2022. godini.....	6
Tablica 3. Stopa rizika od siromaštva prema dobnim skupinama i spolu u RH u 2022.g.....	7
Tablica 4. Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu i spolu u 2022.g.	8
Tablica 5. Stopa rizika od siromaštva prema tipu kućanstva u 2022.g.	10
Tablica 6. Stopa rizika od siromaštva prema intenzitetu rada kućanstva u 2022.g.....	11
Tablica 7. Pokazatelji materijalne deprivacije u 2022. godini	13
Tablica 8. Ostali pokazatelji siromaštva u RH u 2022.g.	14
Tablica 9. Registrirana nezaposlenost po županijama u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2020. do 2023. godine	21

LITERATURA

1. Bejaković Predrag, (2003). Siromaštvo, Financijska teorija i praksa. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/file/8931> (preuzeto 3. lipnja 2024).
2. Bejaković Predrag, (2005). Siromaštvo, Financijska teorija i praksa. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/file/8870> (preuzeto 21. svibnja 2024).
3. Bolta Magdalena, (2020). Analiza tržišta rada u Republici Hrvatskoj- problema zapošljavanja mladih u Hrvatskoj. Dostupno na [file:///C:/Users/teaza/Downloads/bolta - zavrlni_rad_1.pdf](file:///C:/Users/teaza/Downloads/bolta_-_zavrlni_rad_1.pdf) (preuzeto 11. travnja 2024).
4. Državni zavod za statistiku, (2022a). Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2022. Dostupno na <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58287> (preuzeto 10. lipnja 2023).
5. Državni zavod za statistiku, (2022b). Zaposleni prema spolu u županijama u 2022. godini. Dostupno na <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/31515> (preuzeto 20. srpnja 2023).
6. Državni zavod za statistiku, (2024). U siječnju 2024. broj zaposlenih pao 1,1% u odnosu na prethodni mjesec. Dostupno na <https://dzs.gov.hr/vijesti/u-sijecnju-2024-broj-zaposlenih-pao-za-1-1-u-odnosu-na-prethodni-mjesec/1809> (preuzeto 5. lipnja 2024).
7. Ekonomska baza, (2023). Aktivne VS. pasivne politike na tržištu rada. Dostupno na <Aktivne vs. pasivne politike na tržištu rada | Ekonomska Baza> (preuzeto 26. lipnja 2024).
8. Grad Dugo Selo, (2022). Provedbeni program grada Dugog Sela za razdoblje 2021-2025. godine Dostupno na <SLUZBENI DUGO SELO BR 12 2022 finalno.indd> (preuzeto 5. lipnja 2024).
9. Grad Dugo Selo, (2023). Grad Dugo Selo nastavlja sufinanciranje udžbenika i radnih bilježnica srednjoškolcima i radnih bilježnica za osnovnoškolce u novoj školskoj godini. Dostupno na <https://dugoselo.hr/grad-dugo-selo-nastavlja-sufinanciranje-udzbenika-i-radnih-biljeznica-srednjoskolcima-i-radnih-biljeznica-za-osnovnoskolce-u-novoj-skolskoj-godini/> (preuzeto 26. kolovoza 2023).
10. HZZ, (2023a). Registrirana nezaposlenost: Prostorna jedinica -županija, Godina-Mjesec, 2023. Dostupno na <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx> (preuzeto 20. lipnja 2023).

11. HZZ, (2023). Prijava u evidenciju nezaposlenih. Dostupno na <https://www.hzz.hr/usluge/prijava-u-evidenciju-nezaposlenih/> (preuzeto 2. rujna 2023).
12. HZZ, (2023). Mjere za sve. Dostupno na <https://www.hzz.hr/> (preuzeto 2. rujna 2023).
13. Ivanković Ž.,(2020). Ginijev koeficijent nejednakosti dohotka 0,44-0,51. Hrvatskih 1 posto najbogatijih. HNB-ova anketa o imovini kućanstva. Dostupno na <https://ideje.hr/ginijev-koeficijent-nejednakosti-dohotka-044-051-hrvatskih-1-posto-najbogatijih-hnb-ova-anketa-o-imovini-kucanstava/> (preuzeto 13. lipnja 2023).
14. Kucan J., (2002). Psihološki aspekti nezaposlenosti. Dostupno na <http://mjesec.ffzg.hr/nezaposlenost/5.1.html> (preuzeto 1. kolovoza 2023).
15. Marošević Katarina, Barišić Anita, Cafuk Barbara, (2023). Siromaštvo i socijalna isključenost nezaposlenih osoba: Perspektiva socijalnog rada. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/file/452069> (preuzeto 10. travnja 2024).
16. Paliska-Smoković Sandi, (2019). Problem nezaposlenosti u Hrvatskoj. Dostupno na <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A5185/datastream/PDF/view> (preuzeto 3. lipnja 2024).
17. Perković, B. (2017). SDP se opet sramoti: Podučimo Mrsića o GINI koeficijentu! Dostupno na <https://www.liberal.hr/sdp-se-opet-sramoti--poducimo-mrsica-o-gini-koeficijentu--151> (preuzeto 16. lipnja 2024).
18. Svjetska banka, Hrvatska, (2016). Ocjena siromaštva za mala područja temeljem potrošnje. Dostupno na [https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Kartom%20siroma%C5%A1tva/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20ocjeni%20siroma%C5%A1tva%20za%20mala%20podru%C4%8Dja%20temeljem%20potro%C5%A1nje%20\(karte%20siroma%C5%A1tva\)%20u%20RH.pdf](https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Kartom%20siroma%C5%A1tva/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20ocjeni%20siroma%C5%A1tva%20za%20mala%20podru%C4%8Dja%20temeljem%20potro%C5%A1nje%20(karte%20siroma%C5%A1tva)%20u%20RH.pdf) (preuzeto 2. travnja 2024).

19. Sućur Z, (2001). Siromaštvo: teorije, koncepti i pokazatelji. Dostupno na <https://hrcak.src.hr/file/47440> (preuzeto 25. svibnja 2023).
20. Zimonja B., (2024). Dugo Selo ušlo u skupinu najrazvijenijih jedinica ls. Dostupno na <https://www.zabavni.hr/2024/01/08/dugo-selo-uslo-u-skupinu-najrazvijenijih-jedinica-ls/> (preuzeto 5. lipnja 2024).
21. Zimonja B., (2022). Donosimo pregled broja stanovnika po naseljima u Dugom Selu. Dostupno na <https://www.zabavni.hr/2022/01/17/donosimo-pregled-broja-stanovnika-po-naseljima-u-dugom-selu/> (preuzeto 25. kolovoza 2023).
22. Župan, (2020). Nezaposlenost na godišnjoj razini u porastu sa svim županijama, u odnosu na listopad pad u sedam županija, najviše u Virovitičko-podravskoj županiji. Dostupno na <https://zupan.hr/aktualno/nezaposlenost-u-studenome-u-porastu-u-svim-zupanijama-na-godisnjoj-razini-u-odnosu-na-listopad-nezaposlenost-pala-u-sedam-zupanija-a-najvise-u-viroviticko-podravskoj-zupaniji/> (preuzeto 3. srpnja 2024).